

כתובה ועריכה: מאיר אביטן

קרא - דלעת

הנוהגים לקיים את הסדר לפני ברכת המוציא יברכו לפני אכילת הירק "בורא פרי האדמה", ואם כבר בירכו על הכרתי, על הרוביא או על הסלק אין מברכים ואומרים רק: "יהי רצון..."

בְּרֹךְ אֲתָהּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.
לאחר האכילה אומרים בקשה זו:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱ-לֹהֵינוּ וּ-אֱ-לֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

שְׁתַּקְרַע רוּעַ גֶּזֶר דִּינֵנוּ, וְיִקְרָאוּ לְפָנֶיךָ זְכוּיֹתֵנוּ
בקשה אישית:

ניתן להוסיף ולבקש שתמיד יזכרו מעשינו הטובים, שתמיד יראו בנו את צדדינו החיוביים ותמיד נראה את חברינו בעין חיובית.

הירק:

הקרא הוא ירק ממשפחת הדלועיים, למשל דלעת או קישוא.

בתלמוד הבבלי¹ נזכרת הדלעת בשם 'קרא'. בערבית היא נקראת בשם **קרע**, דבא ויקטין. לדעת רוב החוקרים, הדלעת בספרות חז"ל היא מין הנקרא דלעת הבקבוק - דלעת היוונית או קרא מצוי שמוצאו באזורים הטרופיים של אפריקה, ומהם התפשט לאסיה ולאזור הים התיכון. לדעת חוקרים אחרים, הכוונה היא לדלעת המצויה. הדלעת נזכרת רבות במקורות חז"ל.

במשנה² נזכרים כמה זנים של דלעת: ארמית, מצרית, יוונית ורמוצה. הדלעת שימשה לא רק כמאכל לאדם ולבהמה אלא גם ככלי. ובמסכת שבת בתלמוד מתואר כיצד היו מתקינים ממנה כלי.

¹ **תלמוד בבלי:** חיבור שבו מסוכמת הגותם ההלכתית והאגדית המרכזית של האמוראים - חכמי בבל וארץ ישראל בתקופה שלאחר חתימת המשנה, מתחילת המאה השלישית ועד לסוף המאה החמישית. התלמוד הבבלי נכתב בעיקרו כפרשנות על דברי דורות קודמים של חכמים, דהיינו על המשנה.

² **המשנה:** תורה שבעל פה המכילה הלכות שנאמרו בידי התנאים. הלכות אלו שנאמרו לאורך הדורות בעל פה נכתבו לתוך קובץ הנקרא משנה. הקובץ נערך בתחילת המאה השלישית לספירה, על ידי רבי יהודה הנשיא וחכמי דורו

הטעם לאכילת הירק:

השם קרא מזכיר את שמות הפעולה בעברית "לקרוא" או "לקרוע", לכן בבקשה הנלווית לאכילת הקרא, מתייחסים לשתי המשמעויות - קרא וקרע: "הי רצון... שתקרע (קרע) רוע גזר דיננו וייקראו (קרא) לפניך זכויותינו". שתי הבקשות מבוססות על שתי ההגיות השונות - אל"ף ועי"ן. זוהי בקשה אישית הנוגעת ליום הדין - האדם מבקש שאם נגזר עליו גזר דין רע חלילה, גזר הדין ייקרע, וכן מבקש שיוזכרו - ייקראו - רק הזכויות, ובכך יצא האדם זכאי בדין ביום המשפט.

רבי יעקב בעל הטורים³ כתב על הקרא: "קרי מפני שממהר להיות גדל". תכונתה של הקרא - הדלעת - היא גדילה מהירה, ועל כן אולי יש כאן בקשה שייקראו זכויותינו במהירות, מבלי שתהא אפשרות לקטרג כלל.

הידעת?

- בעיון במקורות השונים בספרות חז"ל מתברר שהקרא שימש כמזון בעל ערך רפואי משמעותי.
- הדלעת מכילה רכיבים רבים השומרים על הגוף, כגון הבטא-קרופן המשמש כחומר מוצא לוויטמין A. כלומר, הגוף משתמש בחומר זה ליצירת ויטמין A וכן הדלעת מכילה את הוויטמין עצמו בכמות גבוהה מאוד. לוויטמין זה תפקידים רבים: הוא מסייע לבריאות העיניים, לשמירה על תפקוד תקין של המערכת החיסונית, לבריאות העור, להפחתת הסיכון לסרטן ועוד.
- בתקופות עבר, סגולותיה של הדלעת הפכו אותה גם למכל - כלי שאינו חدير לרטיבות, לחום ולקור. היא מצטיינת בחסינות יחסית בפני תהליכי ריקבון, בקלות משקלה ובתהודתה הטובה.
- האקדמיה ללשון העברית קבעה את צורת הרבים דְלוּעִים ולא "דְלָעוֹת" (להבדיל מ-פְקָעַת - פְקָעוֹת).

³ בעל הטורים: רבנו יעקב בן אשר (1269-1343), פוסק הלכה, מכונה בשם "בעל הטורים" על שם ספרו ההלכה שכתב, "ארבעה טורים".